

Onthutsend en meesterlijk verteller

Martin Michael Driessen in 2016 bij de uitreiking van de ECI Literatuurprijs voor het boek Rivieren. | beeld anp / Remko de Waal

30 november 2018, 03:00

Hans Ester

Wij geven 5 artikelen per maand cadeau. Dit is nummer 1.

We kunnen onze verhalen alleen maken als betalende leden ons steunen.
Vind je christelijk betrokken journalistiek ook belangrijk?

Sluit je nu aan →

vanaf € 3,25 per week

De afbeelding op de omslag van Martin Michael Driessens verzameling novellen en korte verhalen is onthutsend: een bruine vos heeft als prooi een poolvos gevangen. *Mijn eerste moord en andere verhalen* luidt de al even verontrustende titel die Driessen (1954) aan zijn boek gaf.

De lezer van deze verhalen raakt door hun onverwachte wendingen gedeukt en gebutst. In het verhaal 'Orfeus', waarin de Griekse mythologie wordt opgeroepen en omgedraaid, krijgt Eurydike de kans om haar geliefde Orfeus/Menno nog één dag bij zich te hebben, voordat hij, de teruggekeerde uit het dodenrijk, uit haar leven verdwijnt. Het oproepen van de dode gebeurt bij Driessen met regelmaat. Zo ook in het verhaal 'Tydrit', waarin vader Toni de prestatie van zijn zoon Li Is wielrenner probeert te evenaren en de bij een valpartij omgekomen Lukas zowel als kampioen laat herleven als tastbaar aanwezig laat zijn.

De lezer kan zich niet aan deze verhalen toevertrouwen en toch gebeurt dat wel. Het titelverhaal 'Mijn eerste moord' laat twee vriendjes naast de spoordijk spelen. Een tweede gevaar is het elektriciteitshuisje met de ijzeren deur. Ten slotte is er de sloot waar de verteller zijn vriendje Japie in duwt en met een stok onder water houdt. Japie overleeft de marteling ternauwernood, maar wat zal het vervolg zijn, wanneer dit de eerste moord is?

Een volledig onverwachte wending neemt de novelle 'Het heilige water', waarin twee zielsgelukkige, dankbare geliefden woorden tekortkomen om elkaars schoonheid te prijzen. De zwervers Thomas en Maria blijken plotsklaps blind en hoogbejaard te zijn. Hun door de jaren constant gebleven verliefdheid is prachtig, maar is ook hun kwetsbare plek. Wanneer een uit Santiago de Compostella naar het Poolse Lemberg terugkerende pelgrim het heilige water uit Santiago in hun ogen drupt, kunnen Thomas en Maria weer zien, zij het dat de werking bij Maria eerst uitblijft.

Het gevolg is vernietigend. Thomas ziet opeens een verschrompelde, afstotelijke vrouw voor zich. Maria heeft vervolgens een vergelijkbare ervaring. Ze verlangen terug naar de onwetendheid (of hogere kennis) van de tijd dat zij blind waren. Die wens gaat in vervulling, omdat de werking van het heilige water maar beperkt is. Dit verhaal, dat zich in Polen rondom 1922 afspeelt en nadrukkelijk de politieke spanningen rondom het omstreden land Galicië in het gebeuren een rol laat spelen, laat zien dat Driessen zijn verhalen her en der in Europa situeert en midden in de Europese geschiedenis plaatst. Dat gebeurt zeer overtuigend in de novelle 'Een ware held', over de straf die een Italiaans bataljon tijdens de Eerste Wereldoorlog door de legerleiding krijgt opgelegd. Omdat deze soldaten hun verdediging van een bergpas tegen de oprukkende Oostenrijkers moesten opgeven, zal een op de vier soldaten worden geëxecuteerd. Welk lot zal de uit Ligurië afkomstige broers Beppo en Luigi treffen? Hun moeder thuis heeft hun hulp broodnodig.

'Een ware held' doet net als de andere verhalen denken aan de definitie die de Duitse schrijver Goethe van de novelle gaf. Goethe sprak van een 'unerhörte Begebenheit', een nieuwe, onverwachte gebeurtenis. Dit sluit aan bij andere theorieën waarin van een 'ommekeer' binnen de handeling sprake is.

Tijdens de negentiende eeuw werd driftig getheoretiseerd over de novelle als literair genre. Een van de meest productieve auteurs in Duitsland was Theodor Storm (1817-1888). Hij schreef onder meer de novelle *Aquis submersus* (in de wateren verzonken) over liefde, schuld, het geloof in God en de schaduw van het bijgeloof. Driessen voegde zijn fraaie vertaling van Storms novelle aan zijn eigen verhalen toe. Alsof hij wilde zeggen: zoals de lezer ziet, hoef ik voor de veelgeprezen Storm niet onder te doen. Dat is zeker waar, maar het heeft ook iets ongewild komisch.

naar aanleiding van

Mijn eerste moord en andere verhalen

Martin Michael Driessen. Uitg. Van Oorschot, Amsterdam 2018. 256 blz. € 19,95

